

València.

PRON. VIVA: *l'eliána* oït dos cops a la Pobla de Vallbona (*la eliána* a Casinos, *eliána* sense article a Bétera, 1962 (xxx, 105, 95, 75).

Avui és una població rica i bastant gran, però de creixença recent; fins a 1958 no esdevingué municipi, abans depenia de la Pobla de Vallbona, de la qual és a uns 4 k. carretera avall en direcció a la capital. No en sé cap menció antiga; totes les informacions coincideixen amb el que en diu SSiv., en el seu breu article (p. 221) «caserío de 900 hab., ayuda de parr. de Pobla de Vallbona, arciprestazgo de Liria, iglesia de reciente construcción, dedicada a N. S. del Carmen. Era una colonia de propiedad particular hasta hace muy pocos años, y en su origen fue una heredad que perteneció a los religiosos carmelitas».

És lícit desconfiar, i plantejar si podia haver estat tanmateix un nom antic —sigui de pda. rural o d'alguna antiga alqueria—. Ens hi podria induir la notable semblança amb el de *Meliana*, situat uns 18 k. dret a l'Est, vora la costa, que és un mot d'origen àrab ben clar i establert (V. l'art., i ja nota supra s. v. *Belianes*). Però hi ha la radical diferència que *Meliana* es documenta sovint des del *Rept.* Tampoc es veu cap mot ni NP àrab que s'hi pugui enllaçar; ni tan sols en la fecunda arrel antroponímica *ly*, d'on *Ali* etc.¹

Essent un fem. és cert que podria ser nom mossàrab en *-ana*, continuador d'un nom de villa romana en *-ANA*, com *Borriana*, *Sollana*, *Gaïanes*, però tampoc li trobem un epònim romà versemblant. Skok no registra, en el Sud de França, cap nom en *-ANUM*, *-A*, ni *-ACUM*, d'inicial vagament semblant, per més que *AELIUS* vagi ser nom d'una família d'oradors i juristes (i Ciceró anomenava *Aeliana* llurs obres i discursos). Però en l'antroponímia romana és nom isolat, i ni tan sols se li troba un NP derivat en *-anus* en Schulze etc.

Una conjectura audaç, fundada en el fet que *l'Eliana* és al començament de la comarca del Camp de Llíria, fóra postular que se n'hagués dit *VILLA *LIRIANA*, que el mossàrab hagués mantingut com *Leriana*, i pronunciant-hi els moriscos llur *l/r* s'hagués extret la *L*-a tall d'article; és enginyós però tan arbitrari és combinació massa forçada.

Si almenys existís algun nom de sant o altra dada antiga antroponímica en altres terres romàniques. L'única és una historieta contada per Eiximenis: «legim de *Eliana*, santa monja ---» en el *Llibre de les Dones*, cap. 176 (ms. Ar. 1326r A), però mancant tot precedent i no existint el tal nom (fem. o masc.) en el santoral, és de tème que sigui una de les moltes invencions d'Eiximenis.

En definitiva caldrà acceptar el que suggereix SSiv.: «tomó el nombre de un San Elías que se veneraba en la capilla»: la que hi tenien els carmelites. Car com erudit tan ben informat dels fets eclesiàstics d'aquesta terra, ell havia de saber-ho de cert. També s'explica bé llavors l'ús amb article *«l'Eliana»*. Suposo que el nom de la seva monja ja el devia també inventar Eiximenis com a derivat de Sant Elías; el mateix suposem raonablement d'uns masculins escadussers: *Eliá*

vella font acreditada a Morella (1935), *Elien* cognom francès (d'un reputat naturalista).

¹ Hi coincideix un algerià masc. *Aliana* (18b) sense dades antigues ni la seguretat que tingué *A-* originària: la pron. que Hess (p. 41a) li dóna a Aràbia amb *o* fa creure si és un diminutiu que en pronúncia antiga seria **uläyyân* (de la fecunda arrel *ly*), amb una *o-* que ens desvia ben bé d'*Eliana*. Però no s'hi registra un tal derivat no diminutiu.

Elisacar, V. *Vila-sacra*

ÉLLER ¹

Poble i municipi de la baixa Cerdanya.

PRON.: *éle* a Puigcerdà, 1920 (Casac.); la mateixa pronúncia, *éle* vaig anotar jo el 1935 en el poble mateix i a 11 localitats, des de Bolvir fins a Lles, Estana i Toloriu (VIII, 127, 133, 158, 171; IX, 38 ss., 141); darrere la prep. *a*, molts pronuncien *a iéle* (a Alp: IX, 129 etc.).

MENCIONS ANT. 839: *Ellar*, Acte C.SdUrg. i *Elar* en el Capbreu (ed. PPujol, n.º 152); c. 1012: *Ellura* (veg. infra); 1183: «R. de Exenegia --- dimitto --- Marcevol --- pignus de *Eler* q. fuit de Rdo. de Enveg ---» (*L. Bl. de Stes. Creus*, p. 283.8f.); 1324: *Eler* (Alart, *Priv.* 198); 1359: *Eler* (err. tip. *Cler*, *CoDo ACA* XII, 86). Ponsich (*Top.* 156) hi afegeix: *Eler* en docs. de 1200, 1260, 1280 i 1285; *Eller* 1628 i 1632.

HOMÒNIMS I PARÒNIMS. En el doc. de 1012 el context és una mica equívoc: «in appendicio de villa *Ellura*, quod vocant *Mosollo* ---» (*Cart. de Tavèrnoles*, 52.19). Com que *Mosoll* només és 9 k. a l'ESE. d'Éller, es pot entendre 'dins les proximitats o dependències d'Éller, el lloc anomenat *Mosoll*' i és el més simple; també podria ser que fos un lloc homònim veí de *Mosoll*, però no n'hi ha altra notícia; i és menys versemblant perquè Éller ha estat sempre més conegut i més important que *Mosoll*, que és només un llogaret agregat a *Das*, i no municipi. La *-a* afegida en la forma *Ellura* s'explica naturalment per l'article basc, adherit a la fi dels mots.

Illartein (fr., *Ilhartenb* oc.) és un poble del Cose-rans, 80 k. ONO. d'Éller, dept. Arieja, entre Sant Girons i Saint Lari; nom evidentment basco-aquitànic, amb la terminació *-(t)enb*, típica dels topònims aquitànics del Cose-rans, en particular els contigus *Uchen-tein*, *Sentein* i els immediats *Augirein*, *Aucazein*, *Argein*, *Audressein*, sense *-t-*; i pron. *-enb* tots ells.

Molt lluny d'allà però en zona de fort substrat ibèric hi ha tot un grup de NLL en *AR* a Andalusia oriental, sobretot al SE. de la regió *Bédar* (*Top. Hesp.* II, 341), poble de 1000 hab., 80 k. al NE. d'Almeria. *Canjáyar*, *Nijar*, *Lúcar*, *Huèchar*, *Escúllar*, *Mondújar*, *Huércal*, *Gérgal*, *Bayárcal*, *Gaidóvar*; i altres en *OR* (potser pron. arabitzada del mateix), com *Gádor*: car la *Sierra de Gádor* ja és prop de *Illar*. Ara bé, en aquesta zona es troba també *Illar* (suposo accentuat a la *I-*), uns 20 k. NO. d'Almeria, que coincideix no